

Aanvullend onderzoek

Aanvullend onderzoek

Den Brabander fase 2,
Chaam

BTL
Advies

COLOFON

Aanvullend onderzoek Den Brabander fase 2, Chaam Salamander- en vleermuizenonderzoek

OPDRACHTNEMER	BTL Advies B.V. Willemssplein 2-4 5211 AK 's- Hertogenbosch T 073 205 11 00 E advies@btl.nl
OPGESTELD DOOR GEVERIFIEERD DOOR VRIJGEGEVEN DOOR	M. Koster T. Zeegers A. Schoenmakers
OPDRACHTGEVER	ABG Gemeenten Postbus 3 5120 AB Rijen
PROJECTNUMMER	722180135
STATUS VERSIE DATUM	DEFINITIEF 1.0 5 september 2018

INHOUDSOPGAVE

COLOFON	3
INHOUDSOPGAVE	5
1 INLEIDING	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Plangebied	6
2 WERKWIJZE	7
2.1 Doel	7
2.2 Werkwijze	7
3 ONDERZOEKSRESULTATEN	9
3.1 Samenvatting Quicksan flora en fauna	9
3.2 Salamanderonderzoek	10
3.3 Vleermuisonderzoek (Migratie- en foerageergebied)	12
4 CONCLUSIE	14
BIJLAGEN	15
Bijlage 1.1. Waargenomen activiteiten vleermuizen ronde 1	15
Bijlage 1.2. Waargenomen activiteiten vleermuizen ronde 2	15
LITERATUURLIJST	15

1 INLEIDING

Dit hoofdstuk gaat in op de aanleiding van het aanvullende onderzoek. Eveneens is het plangebied kort toegelicht.

1.1 AANLEIDING

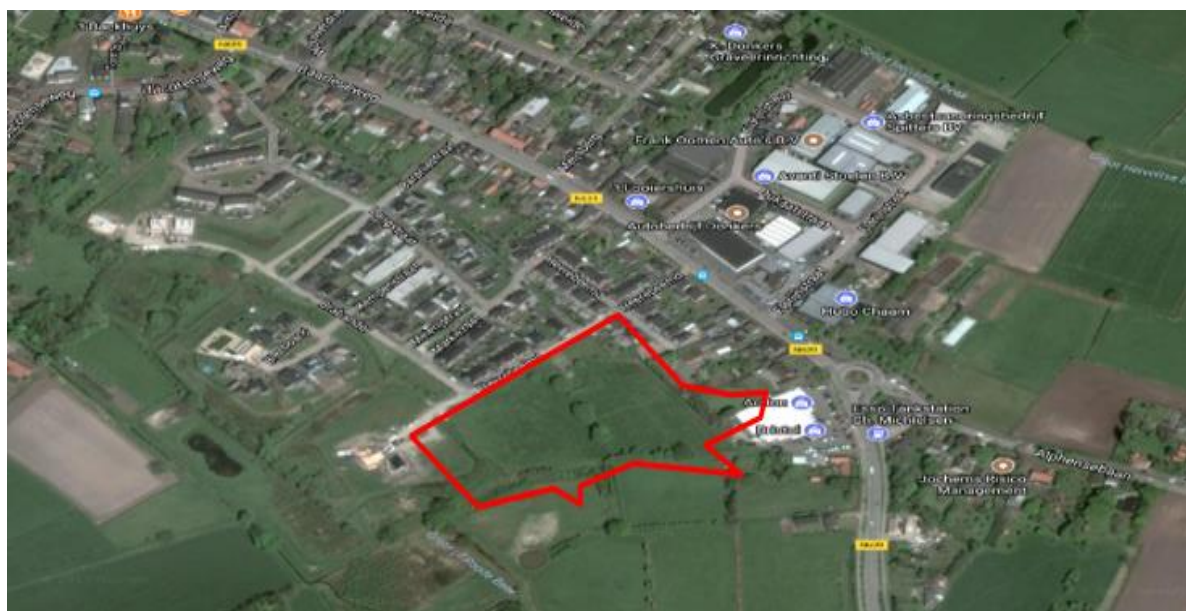
De gemeente Alphen-Chaam, onderdeel van de ABG Gemeenten, is voornemens om de wijk Den Brabander verder uit te breiden met enkele terpenwoningen die ontwikkeld dienen te worden in het plangebied (figuur 1). De voorgenomen maatregelen omvatten:

- (Deels) dempen van de watergangen
- Kappen bomen
- Egaliseren grond en bouwrijp maken
- Woningbouw

Ten behoeve van de voorgenomen werkzaamheden dienen enkele groenstructuren verwijderd te worden. De aanwezige watergangen blijven mogelijk deels behouden. Uit het onderzoek van de quickscan (BTL Advies 2017) in het plangebied blijkt het gebied geschikt te zijn als leefgebied voor de beschermde salamandersoorten alpenwatersalamander, vinpootsalamander en vleermuizen (foerageergebied en vliegroute). Hierdoor is aanvullend onderzoek noodzakelijk naar het daadwerkelijk voorkomen van deze soorten.

1.2 PLANGEBIED

Het plangebied is uitvoerig beschreven in de bijbehorende quickscan (BTL Advies, 2017). Het gebied kenmerkt door een meerdere watergangen, robuuste knotwilgen en weilanden. Het omliggende gebied kenmerkt zich door bebouwing, graslanden en houtsingels. In de directe omgeving van het plangebied bevindt zich de Groote beek en meerdere poelen.

Figuur 1. Het plangebied (rood omkaderd)). Plannen voor uitbreiding van de woonkern Chaam (Bron: GoogleMaps).

2 WERKWIJZE

In dit hoofdstuk is kort de werkwijze van dit aanvullende onderzoek toegelicht.

2.1 DOEL

Het doel van het aanvullend onderzoek is het aantonen van de aan- of afwezigheid van de beschermde alpenwatersalamander en vinpootsalamander. Daarnaast wordt de functionaliteit, foerageergebied en vliegroute, voor vleermuizen tijdens het aanvullend onderzoek onderzocht/inzichtelijk gemaakt. Indien deze soortgroepen worden aangetroffen in het te onderzoeken gebied dient dit aanvullende onderzoek als basis voor de ontheffing van de voorgenomen werkzaamheden.

In deze rapportage van het aanvullend onderzoek is beschreven welke soorten onderzocht worden, de functionaliteit voor deze soorten en de vervolgstappen om negatieve effecten te voorkomen (mitigatie).

2.2 WERKWIJZE

Uit de eerder uitgevoerde quickscan is aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van de vinpootsalamander, alpenwatersalamander en vleermuizen aanbevolen. De omliggende sloten fungeren als voortplantingswater voor de eerder genoemde salamandersoorten. Daarnaast kunnen de omliggende bosschages fungeren als landbiotoop. De meerdere lijnstructuren en kleinschalige elementen fungeren voor vleermuizen als foerageergebied en als vliegroute.

Het soortenprotocol (Netwerk Groene Bureaus, 2017) voor beide soorten geeft aan dat de onderzoeksperiode van maart tot en met augustus loopt. Het gaat hierbij om het inventariseren van de aanwezigheid van de soorten in het voortplantingswater. Voor alpenwatersalamander zijn maximaal 2 veldbezoeken noodzakelijk om de af- of aanwezigheid van de soort vast te stellen. Voor het vaststellen van de af- of aanwezigheid van vinpootsalamanders dienen 2-4 veldbezoeken uitgevoerd te worden (zie tabel 1). In beide gevallen wordt uitgegaan van het niet aantreffen van de soorten tijdens eerder uitgevoerde veldbezoeken. Indien tijdens het eerste bezoek 1 of beide soorten al aangetroffen worden, zijn de overige veldbezoeken voor de gevonden soort niet meer noodzakelijk. Deze veldbezoeken dienen in de periode maart-augustus uitgevoerd te worden en dienen minimaal 2 weken uit elkaar uitgevoerd te worden.

Voor dit onderzoek is gekozen om de veldbezoeken uit te voeren in de periode eind april- midden mei. Dit is zo gekozen, omdat de kans op aanwezigheid van adulte exemplaren in de aanwezige sloten gedurende deze periode het grootst is. Daarnaast kan het onderzoek naar larven van vinpootsalamander niet uitgevoerd worden. Dit heeft te maken met het voorkomen van de kleine watersalamander in deze regio. Larven van de vinpootsalamander en kleine watersalamander zijn niet of nauwelijks te onderscheiden zijn van elkaar tijdens de larvestadium. Door de sloten systematisch te scheppen met een schepnet, wordt de aan- of afwezigheid van de soorten in deze watergangen in kaart gebracht.

Doordat tijdens het eerste bezoek beide soorten op verschillende locaties in het plangebied tijdens het scheppen van de sloten aangetroffen zijn, zijn de overige bezoeken niet meer noodzakelijk en niet uitgevoerd.

Soort	Aantal veldbezoeken	Inventarisatieperiode	Uitvoeringsmomenten
Alpenwatersalamander	2 veldbezoeken	Maart-augustus	26 april 2018
Vinpootsalamander	2-4 veldbezoeken	Maart-augustus	26 april 2018

Tabel 1 Onderzoeksperioden te onderzoeken soorten conform de soortenprotocollen

Tevens zijn 2 veldbezoeken in het plangebied uitgevoerd ten behoeve van het vaststellen van het gebruik van de lijnstructuren in het plangebied als vliegroute en als foerageergebied door vleermuizen. Uit voorgaande rapportages blijken soorten als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis in het gebied voor kunnen komen. De veldbezoeken zijn uitgevoerd in de periode die samenvalt met de onderzoeksperiode: april-augustus. Zo schrijft het protocol voor dat één van de twee veldbezoeken uitgevoerd moet worden in de kraamperiode. Dit bezoek is uitgevoerd op 20 juni. Het tweede bezoek is uitgevoerd in de paarperiode, namelijk op 23 augustus.

Soort	Veldbezoeken	Periode	Uitvoeringsmomenten
Vleermuizen	Veldbezoek in kraamperiode (foerageergebied en vliegroute)	april-augustus	20 juni 2018
Vleermuizen	Veldbezoek in paarperiode (foerageergebied en vliegroute)	Augustus-oktober	23 augustus 2018

Tabel 2 Onderzoeksperioden te onderzoeken soorten conform de soortenprotocollen

3 ONDERZOEKSRESULTATEN

In dit hoofdstuk zijn de bevindingen van de veldbezoeken beschreven en toegelicht. Tevens worden de resultaten van de eerder uitgevoerde quickscan hier kort beschreven.

3.1 SAMENVATTING QUICKSCAN FLORA EN FAUNA

Broedvogels

Tijdens het veldbezoek zijn een beperkt aantal vogels aangetroffen in het plangebied. Het plangebied kan fungeren als broedlocaties voor tal van vogels. Tijdens het veldbezoek zijn meerdere gebruikte nesten van de houtduif aangetroffen in de knotwilgen. De robuustere knotwilgen kunnen dienen als rustlocatie voor uilen.

Vleermuizen

Het plangebied kan fungeren als foerageer- en migratielocatie voor vleermuizen. Het gaat vooral om de houtsingels rondom het plangebied en de lijnstructuur door de robuuste knotwilgen middenin het plangebied. In de directe omgeving zijn mogelijk ook foerageergebieden, verblijfplaatsen en vliegroutes aanwezig. In het plangebied zijn geen geschikte holtes aangetroffen die kunnen fungeren als verblijfplaats voor vleermuizen. Aanbevolen is om onderzoek te doen naar de functionaliteit van het gebied voor deze soortgroep.

Grondgebonden zoogdieren

In het plangebied zijn geen geschikte holtes aangetroffen die kunnen fungeren als verblijfplaats voor de steenmarter. Aangrenzend bevinden zich woningen en schuren die deze functie wel kunnen vervullen. Daarnaast kan het plangebied en het gebied grenzend aan de plangebied fungeren als foerageergebied voor bunzing, hermelijn en steenmarter. Er worden geen verblijfplaatsen van beschermde zoogdieren zoals steenmarter, bunzing en hermelijn vernietigd door de werkzaamheden.

Amfibieën

In de aanwezige bospoel zijn tijdens het veldbezoek 5 exemplaren van de alpenwatersalamander aangetroffen. Het gaat hierbij om 4 levende exemplaren en 1 dood exemplaar. Vinpootsalamanders werden niet aangetroffen in de poel. Echter kan aan de hand van expert judgement en de aanwezigheid van populaties grenzend aan het plangebied van uitgegaan worden dat deze soort ook in het plangebied voorkomt. De omliggende bosschages en aanwezige boomstronken worden door de salamanders als zomer- en overwinteringsbiotoop gebruikt. Aanbevolen wordt om, zowel bij het dempen van de poel als verplaatsen van de salamanders, een ontheffing aan te vragen dan wel te werken via een goedgekeurde gedragscode.

3.2 SALAMANDERONDERZOEK

3.2.1 Veldbezoek 1

Het eerste veldbezoek is uitgevoerd op 26 april 2018. De weersomstandigheden waren half bewolkt, een zwakke wind en 15 graden. Het aanvullende veldbezoek is uitgevoerd voor het aantonen van de beschermde salamandersoorten alpenwatersalamander en vinpootsalamander in de aangrenzende sloten. Tijdens dit aanvullende veldbezoek zijn tijdens het inventariseren van de aangrenzende sloten 11 vinpootsalamanders en 1 alpenwatersalamander aangetroffen. Het merendeel is aangetroffen in de aangrenzende kwelsloot aan de zuidoostzijde van het plangebied (zie bijlage 1). Deze kwelsloot bevat een goede onderwaterplantenvegetatie van waterviolier en diverse kroossoorten. De randen zijn begroeid met russen en riet.

Foto 2. Tijdens het veldbezoek werden tijdens één schep een alpenwatersalamander en 5 vinpootsalamanders geschept. In totaal zijn tijdens het veldbezoek aan het plangebied 11 vinpootsalamanders en 1 alpenwatersalamander in de omliggende sloten aangetroffen.

Door het aantonen van beide soorten is bij het eerste bezoek gelijk voldaan aan de voorwaarden van de soortenprotocollen van beide soorten. Hierdoor zijn verdere veldbezoeken om de aan- of afwezigheid van de alpenwatersalamander en vinpootsalamander in het gebied niet uitgevoerd. Rondom het plangebied bevinden zich de nodige bosschages met veel ruigtesoorten en een strooisellaag die kunnen fungeren als landbiotoop voor salamanders.

Foto 3. Rondom de watergangen staan veel ruigtesoorten die kunnen fungeren als landbiotoop voor salamanders.

Afbeelding 2. Op locatie 1 zijn tijdens het veldbezoek vinpootsalamanders, 2 exemplaren, aangetroffen. Locatie 2 zijn 1 alpenwatersalamander en 9 vinpootsalamanders aangetroffen .

3.3 VLEERMUISONDERZOEK (MIGRATIE- EN FOERAGEERGEBIED)

3.3.1 Veldbezoek 1

Het eerste veldbezoek is uitgevoerd op 20 juni 2018. De weersomstandigheden waren onbewolkt, een zwakke wind en 22 graden. De vleermuisronde is uitgevoerd van 22:00 – 00:00.

Tijdens het aanvullend onderzoek naar vleermuizen zijn de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de ruige dwergvleermuis waargenomen. Kort na zonsondergang gebruikte de eerste gewone dwergvleermuis de lijnstructuur van de robuuste wilgen. Dit exemplaar gebruikte de groenstructuren aan de oost en zuidzijde als vliegroute. De meeste waargenomen vleermuizen gebruikte de lijnstructuur van de robuuste knotwilgen en de aangrenzende groenstructuur als vliegroute. Een enkele laatvlieger gebruikte de noordelijk gelegen groenstructuur als vliegroute. Dit exemplaar vervolgde zijn route via de knotwilgenlaan om in oostelijk richting het gebied uit te vliegen (zie afbeelding 3).

De meeste waargenomen vleermuizen gebruikte de aanwezige lijnstructuren van de robuuste knotwilgen en houtsingels als vliegroute en bleven niet in het gebied foerageren. Een enkele laatvlieger en gewone dwergvleermuis verbleef kortstondig in het gebied om te foerageren. In de meeste gevallen werd de laan van knotwilgen grenzend aan het plangebied gebruikt.

Foto 4. Tijdens het eerste veldbezoek werden de lijnstructuur van de robuuste knotwilgen veelvuldig gebruikt als vliegroute door de vleermuizen.

Zwermgedrag door vleermuizen is niet waargenomen. Sporen van bewoning door vleermuizen zijn daarbij niet waargenomen. Hierdoor is het voorkomen van vaste kolonieverblijfplaatsen uitgesloten.

In totaal zijn tijdens eerste veldbezoek 6 laatvliegers, 2 ruige dwergvleermuizen en 21 gewone dwergvleermuizen waargenomen.

3.3.2 Veldbezoek 2

Het tweede veldbezoek is uitgevoerd op 23 augustus 2018. De weersomstandigheden waren bewolkt, een zwakke tot matige wind, een enkele miezerbui en 20 graden. De vleermuisronde is uitgevoerd van 20:45 – 22:45. Gelijktijdig is het tweede veldbezoek aan het project Terpenwijk uitgevoerd door een andere ecooloog.

Tijdens het aanvullend onderzoek naar vleermuizen zijn de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger waargenomen. Kort na zonsondergang foerageerde de eerste gewone dwergvleermuis in het plangebied. Deze exemplaren gebruikten vanuit het noordoosten de laanstructuur van de knotwilgenlaan als vliegroute. De overige waargenomen exemplaren (zowel gewone dwergvleermuizen als laatvliegers) maakten, net als tijdens de eerste ronde gebruik van de lijnstructuur die gevormd wordt door de robuuste knotwilgen (zie afbeelding 3). Deze groenstructuur fungeerde net als tijdens het eerste veldbezoek dus als vliegroute.

Tijdens het veldbezoek zijn 2 baltsende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De weilanden zowel naast de robuuste knotwilgen als achter de knotwilgen laan zijn tijdens het veldbezoek steeds kortstondig bezocht door de foeragerende exemplaren. De exemplaren vervolgden hun vliegroute allen in zuidelijke richting.

Hetzelfde beeld is vastgesteld bij de waargenomen laatvliegers.

Net als tijdens het eerste veldbezoek is zwermgedrag van vleermuizen tijdens het tweede veldbezoek niet waargenomen. door vleermuizen is niet waargenomen. Aanwijzingen op het voorkomen van vaste kolonieverblijfplaatsen in het plangebied zijn niet aangetroffen. hierdoor kunnen deze worden uitgesloten in het plangebied.

In totaal zijn tijdens het veldbezoek 12 laatvliegers en 32 gewone dwergvleermuizen waargenomen (zie bijlage1.2).

Afbeelding 3: De vliegroute in en rondom het plangebied van de gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen en laatvliegers zijn aangegeven in het rood. De lijnstructuren die dienen als foerageergebied zijn met groen aangegeven.

4 CONCLUSIE

Voor het uitvoeren van de voorgenomen ontwikkeling is aandacht vereist voor de onderzochte soorten:

- **Alpenwatersalamander**
In totaal is 1 exemplaar tijdens het veldbezoek aangetroffen in de kwelsloot gedurende de onderzoeksperiode (april-mei). Dit houdt in dat de kwelsloot fungeert als voortplantingswater voor de alpenwatersalamander. Indien de voorgenomen werkzaamheden uitgevoerd worden, worden de vaste voortplantings- en verblijfplaatsen (sloten in het plangebied) vernield dan wel minder geschikt voor de alpenwatersalamander. Hierdoor is sprake van overtreding van verbodsartikel 3.10, lid 1b. Het opstellen van een activiteitenplan en het aanvragen van een ontheffing bij het bevoegd gezag is noodzakelijk om overtreding te voorkomen.
- **Vinpootsalamander**
Tijdens het veldbezoek zijn 11 exemplaren van de vinpootsalamander aangetroffen. Indien de voorgenomen werkzaamheden uitgevoerd worden, worden de vaste voortplantings- en verblijfplaatsen (sloten in het plangebied) vernield dan wel minder geschikt voor de vinpootsalamander. Dit is in overtreding met verbodsartikel 3.10, lid 1b. Het opstellen van een activiteitenplan en het aanvragen van een ontheffing bij het bevoegd gezag is noodzakelijk.
- **Vleermuizen**
Tijdens de veldbezoeken gericht op het voorkomen van vleermuizen en de functionaliteit van het gebied voor deze soortgroep blijkt de laanstructuur door de robuuste knotwilgen gebruikt te worden als vliegroute. De aangrenzende laan- en groenstructuren aan de zuidoost van het plangebied worden eveneens gebruikt als vliegroute door de vleermuizen. Indien deze elementen door de voorgenomen werkzaamheden verdwijnen, verdwijnt de functionaliteit van het gebied voor vleermuizen, aangezien deze elementen rondom het plangebied niet of nauwelijks aanwezig zijn. Het opzettelijk verstoren van beschermde soorten behorend tot de Habitatrichtlijn, waaronder vleermuizen, is strafbaar. Indien de eerder genoemde elementen door de voorgenomen werkzaamheden verdwenen, is sprake van overtreding van verbodsartikel 3.5, lid 2. Hierdoor is ook voor deze soortgroep een ontheffing benodigd voor het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1.1. WAARGENOMEN ACTIVITEITEN VLEERMUIZEN RONDE 1

Soort	Vliegroute	Balts	Foeragerend
Gewone dwergvleermuis	21	2	3
Laatvlieger	7		4
Rosse vleermuis			
Ruige vleermuis	2		
Overige soorten			

BIJLAGE 1.2. WAARGENOMEN ACTIVITEITEN VLEERMUIZEN RONDE 2

Soort	Vliegroute	Balts	Foeragerend
Gewone dwergvleermuis	22	2	8
Laatvlieger	10		2
Rosse vleermuis			
Ruige vleermuis			
Overige soorten			

LITERATUURLIJST

BTL Advies. (2017). Rapportage Quicksan Den Brabander, Chaam.